

ศึกษาน้ำหนักทารกแรกเกิดที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

สุวรรณา หนูเพชร*

บทนำ

แผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้ตั้งเป้าหมายในส่วนของอนามัยแม่และเด็กไว้ประการหนึ่งว่าจะส่งเสริมให้หญิงมีครรภ์ได้คลอดบุตรน้ำหนักตัวแรกเกิดไม่น้อยกว่า 3,000 กรัมหรือเท่ากับ 3,000 กรัม มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของการคลอด และน้ำหนักตัวแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม ให้มีไม่เกินกว่าร้อยละ 7 ของการคลอด ในช่วงระยะแผนพัฒนาสาธารณสุข ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2529-2534) ทางฝ่ายสุศึกษาประชาสัมพันธ์ โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ได้ศึกษาภาวะน้ำหนักแรกเกิดจากมารดา ที่มาคลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เมื่อ ปี พ.ศ.2533 พบว่า มีทารกน้ำหนักมากกว่า/เท่ากับ 3,000 กรัมร้อยละ 49.20 และน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัม พบถึงร้อยละ 13.28 จะเห็นได้ว่าปรากฏการณ์ที่เป็นจริงน้ำหนักตัวแรกเกิดของทารก ที่คลอดในโรงพยาบาลนั้น ยังอยู่ห่างไกลจากเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 อยู่อีกมาก ดังนั้นทีมงานของฝ่ายสุศึกษาประชาสัมพันธ์ จึงได้จัดทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในส่วนการให้บริการอนามัยแม่และเด็ก โดยจัดกิจกรรมเฝ้าระวังภาวะโภชนาการแทรกเข้าไปในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ใช้กราฟโภชนาการหญิงมีครรภ์ (Vallop Curve) เมื่อพบหญิงมีครรภ์น้ำหนักผิดปกติ คือ เพิ่มมากไปหรือไม่เพิ่มขึ้น ต้องหาสาเหตุและให้คำแนะนำตามปัญหาที่พบ จัดระบบการติดตามอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสอนและให้คำปรึกษาเรื่องโภชนาการ ศึกษาให้หญิงมีครรภ์สามารถรับประทานอาหารได้ถูกต้อง ครอบคลุมจำนวนที่ร่างกายของมารดา และทารกในครรภ์ต้องการ เหตุผลที่จัดกิจกรรมเฝ้าระวังภาวะโภชนาการหญิงมีครรภ์เข้าร่วมกับการให้บริการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์นั้น สืบเนื่องจากผลการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างน้ำหนักแรกเกิดของทารกกับน้ำหนักมารดาก่อนคลอด ของ พญ.อนงค์ นนทสุตและคณะปี พ.ศ. 2525-2526 จำนวน 51,411 คน พบว่าน้ำหนักแรกเกิดของทารกกับน้ำหนักมารดาก่อนคลอด มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นก่อนที่ทางฝ่ายสุศึกษาประชาสัมพันธ์จะจัดกระบวนการสอนมารดาก่อนคลอดให้มีประสิทธิภาพ และช่วยสนับสนุนให้หญิงมีครรภ์ที่ฝากครรภ์ในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ให้กำเนิดบุตรที่มีน้ำหนักไม่ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 3,000 กรัม

* หัวหน้าฝ่ายสุศึกษาประชาสัมพันธ์ โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

วัสดุและวิธีการ

ทำการศึกษาภาวะน้ำหนักแรกเกิดของทารกที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน 2537 จำนวน 996 คน พบว่าทารกแรกเกิดมีน้ำหนักมากกว่าเท่ากับ 3,000 กรัม ร้อยละ 57.4 และน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม พบร้อยละ 11.8 จากกลุ่มตัวอย่างฝากครรภ์ร้อยละ 99.1 และฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ร้อยละ 53 ผลจากการศึกษาจะได้นำเสนอต่อไป

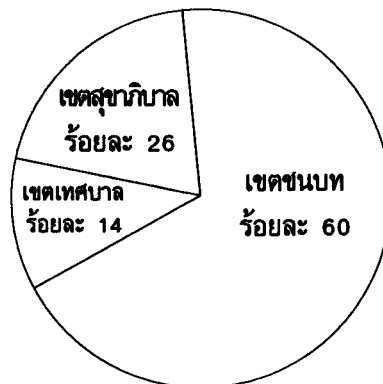
ผลการศึกษาน้ำหนักทารกแรกเกิดที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของอำเภอที่อยู่อาศัยของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

เขตอำเภอที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
เมือง	390	39.2
โนนสูง	78	7.8
ปักธงชัย	74	7.4
โชคชัย	74	7.4
โนนไทย	65	6.5
จักรราช	53	5.3
พิมาย	37	3.7
สูงเนิน	37	3.7
ขามทะเลสอ	32	3.2
หนองบุญนา	25	2.5
ครบุรี	22	2.2
ด่านขุนทด	21	2.1
คง	19	1.9
ประทาย	16	1.6
บัวใหญ่	7	0.7
วังน้ำเขียว	6	0.6
สีคิ้ว	5	0.5
ปากช่อง	3	0.3
ห้วยแถลง	3	0.3
ชุมพวง	3	0.3
ขามสะแกแสง	3	0.3
เสิงสาง	3	0.3
โนนแดง	3	0.3
บ้านเหลื่อม	1	0.1
ต่างจังหวัด	16	1.6

จากตารางที่ 1 มารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีถึงร้อยละ 39.2 นอกนั้นอยู่ต่างอำเภอใกล้เคียง

อำเภอที่ห่างไกลมีประปรายและมีมาจากต่างจังหวัดร้อยละ 1.6 รอบๆ เขตอำเภอเมือง

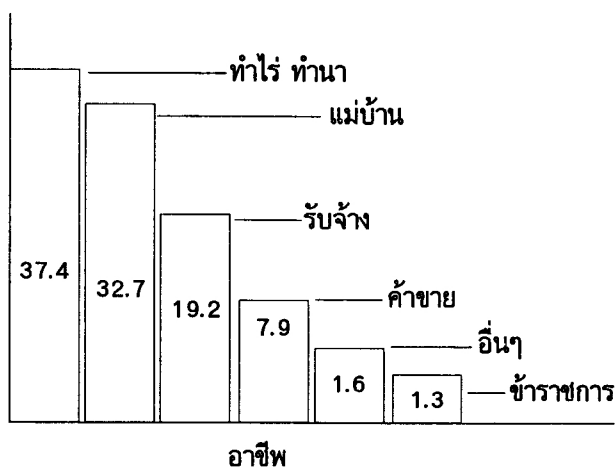
จากรูปภาพที่ 1 พบว่ามารดาหลังคลอดส่วนใหญ่มาจากเขตเทศบาลมีถึงร้อยละ 60

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มอายุมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

อายุ (ปี)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20	250	25.1
21 - 35	704	70.7
36 - 45	41	4.1
มากกว่า 45	1	0.1
รวม	996	100

จากตารางที่ 2 พบว่ามารดาหลังคลอดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-35 ปี ถึงร้อยละ 70.7 และกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีร้อยละ 25.1

รูปภาพที่ 2 ร้อยละอาชีพของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

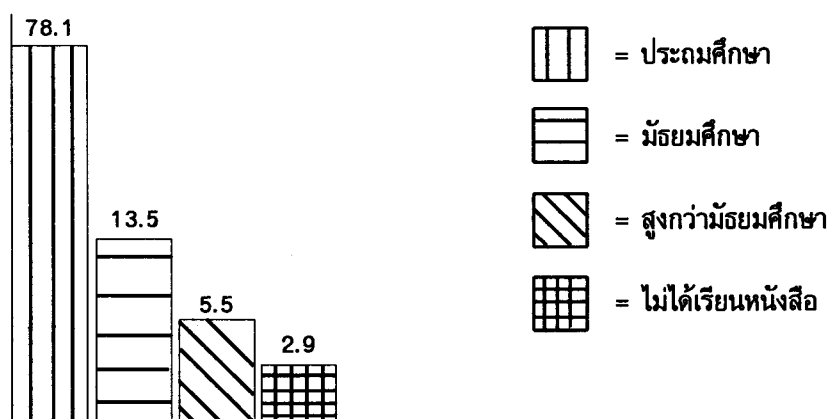
จากรูปภาพที่ 2 พบว่าอาชีพของหญิงหลังคลอดส่วนใหญ่ทำไรทำนา พบร้อยละ 37.4 รองลงมาเป็นอาชีพแม่บ้านร้อยละ 32.7 นอกนั้น รับจ้าง ค้าขาย สำหรับกลุ่มข้าราชการมีเพียงร้อยละ 1.3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละรายได้ทั้งครอบครัวต่อเดือนต่อคนของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาล

รายได้ (บาท)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 - 3,000	745	74.8
3,001 - 5,000	162	16.3
5,001 - 7,000	44	4.4
มากกว่า 7,000	45	4.5
รวม	996	100

จากตารางที่ 3 พบว่าส่วนใหญ่มารดาหลังคลอดเป็นผู้มีรายได้น้อย รายได้ทั้งครอบครัวต่อเดือนต่อคนต่ำกว่า 3,000 บาท มีถึงร้อยละ 74.8

รูปภาพที่ 3 ร้อยละระดับการศึกษาของมารดาที่คลอดโรงพยาบาลมหาราชานครราชสีมา

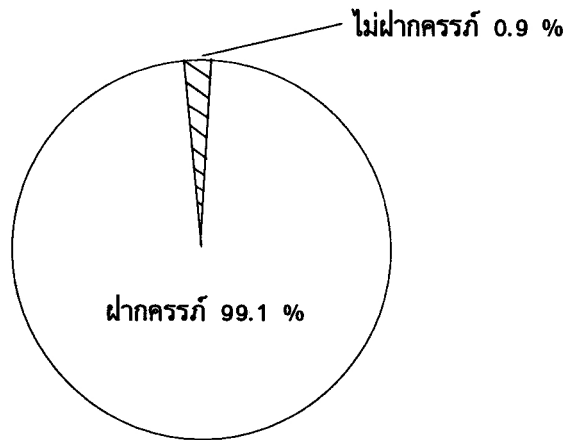
จากรูปภาพที่ 3 พบว่ามารดาหลังคลอด ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบประถมศึกษา มีถึง ร้อยละ 78.1

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละการตั้งครรภ์ของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชานครราชสีมา

การตั้งครรภ์	จำนวน	ร้อยละ
ครรภ์แรก	528	53.0
ครรภ์ที่ 2-3	325	32.6
ครรภ์ที่ 4-5	102	10.3
ครรภ์ที่ 6	35	3.5
มากกว่าครรภ์ที่ 6	6	0.6
รวม	996	100

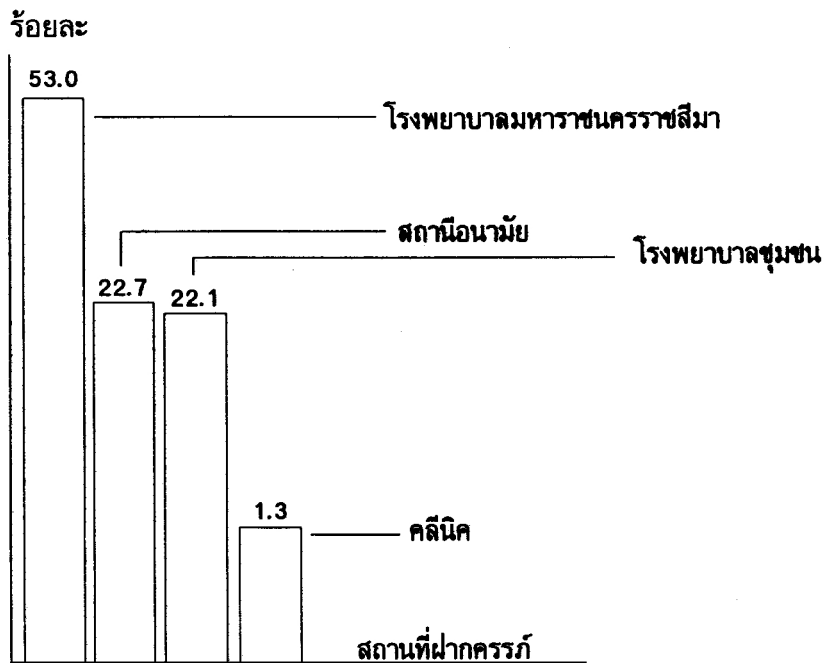
จากตารางที่ 4 พบว่า มารดาที่มาคลอดส่วนใหญ่เป็นครรภ์แรก มีถึงร้อยละ 53.0 รองลงมาเป็นครรภ์ที่ 2-3 พบร้อยละ 32.6

รูปภาพที่ 4 ร้อยละการฝากครรภ์ของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

จากรูปภาพที่ 4 พบว่า มารดาหลังคลอดเกือบร้อยละแปดที่ฝากครรภ์ คือร้อยละ 99.1 มีเพียงร้อยละ 0.9 เท่านั้น ที่ไม่ได้ฝากครรภ์

รูปภาพที่ 5 ร้อยละสถานที่ฝากครรภ์ของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

จากรูปภาพที่ 5 พบมารดาที่มาคลอดได้ฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา มีร้อยละ 53 รองลงมาฝากครรภ์ที่สถานอนามัยและโรงพยาบาลชุมชนร้อยละ 22.7, 22.1 ตามลำดับสำหรับฝากที่คลินิกพบร้อยละ 1.3

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละอายุครรภ์ที่คลอดของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

อายุครรภ์ที่คลอด (สัปดาห์)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 28	2	0.2
29 - 32	15	1.5
33 - 36	28	2.8
37 - 40	835	83.8
มากกว่า 40	116	11.7
รวม	996	100

จากตารางที่ 5 พบว่าส่วนใหญ่มารดาคลอดครรภ์ครบกำหนดอยู่ระหว่าง 37-40 สัปดาห์ มีร้อยละ 83.8 และอายุครรภ์เกิน 40 สัปดาห์ พบร้อยละ 11.7 และมารดาที่คลอดเสี่ยงต่อบุตรมีโอกาสน้ำหนักแรกเกิดน้อย พบร้อยละ 4.5

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

น้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ (ก.ก)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 45	361	36.2
46 - 55	471	47.3
56 - 65	130	13.1
66 - 75	31	3.1
มากกว่า 75	3	0.3
รวม	996	100

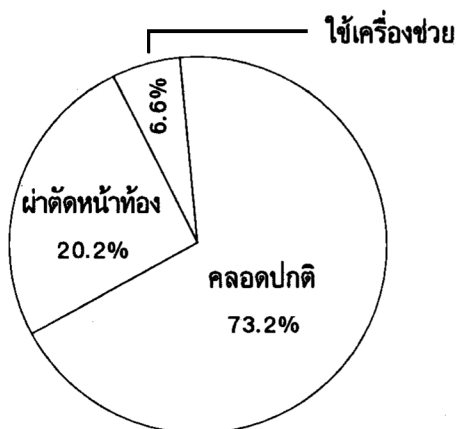
จากตารางที่ 6 พบว่า มารดาที่มาคลอดเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มากลอบบุตรน้ำหนักแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์ คือ 3,000 กรัม มีถึงร้อยละ 36.2 ที่น้ำหนักมารดาตั้งครรภ์ต่ำกว่า 45 กิโลกรัม

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละน้ำหนักก่อนคลอดของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

น้ำหนักก่อนคลอด (ก.ก)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 57	371	37.2
58 – 69	509	51.2
70 – 81	97	9.7
82 – 93	18	1.8
มากกว่า 93	1	0.1
รวม	996	100

จากตารางที่ 7 พบว่ามารดาที่มาคลอดในกลุ่มที่มีน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์เท่ากับ 45 กิโลกรัม ควรมีน้ำหนักขึ้นในระยะตั้งแต่ครรภ์โดยเฉลี่ย 12 กิโลกรัม ปรากฏว่ายังมีกลุ่มมารดาจำนวนหนึ่งที่น้ำหนักขึ้นในระยะตั้งครรภ์ไม่ถึง 12 กิโลกรัม คือน้ำหนักต่ำกว่า 57 กิโลกรัม พบถึงร้อยละ 37.2

รูปภาพที่ 6 ร้อยละการคลอดของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

จากรูปภาพที่ 6 พบว่าลักษณะการคลอดของมารดาที่คลอดปกติมีร้อยละ 73.2 คลอดโดยวิธีการผ่าตัดหน้าท้องพบร้อยละ 20.2 และใช้เครื่องมือช่วยในการคลอดพบร้อยละ 6.6

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละโรคแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์/การคลอดของมารดาที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

โรคแทรกซ้อนของมารดา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	956	96.0
มี	40	4.0
รวม	996	100

จากตาราง พบว่ามารดาที่คลอดมีโรคแทรกซ้อนเพียงร้อยละ 4 ในระหว่างตั้งครรภ์และคลอด

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละน้ำหนักแรกเกิดของทารกที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

น้ำหนักแรกเกิด (กรัม)	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 2,000	27	2.7
2,001 - 2,500	90	9.1
2,501 - 2,999	307	30.8
3,000 และมากกว่า	572	57.4
รวม	996	100

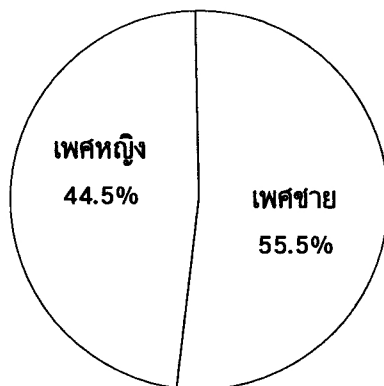
จากตารางที่ 8 พบว่าทารกที่คลอดมีน้ำหนักแรกเกิด 3,000 กรัม มีเพียงร้อยละ 57.4 เท่านั้น และกลุ่มที่น้ำหนักแรกเกิดระหว่าง 2,500 กรัม ถึง 2,999 กรัม พบร้อยละ 30.8

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละโรคแทรกซ้อนของทารกที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

โรคแทรกซ้อนทารกแรกเกิด	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	980	98.4
มี	16	1.6

จากตารางที่ 10 พบว่าเด็กทารกที่คลอดมีโรคแทรกซ้อน ร้อยละ 1.6

รูปภาพที่ 7 ร้อยละเพศของทารกแรกเกิดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

จากรูปภาพที่ 7 พบว่าทารกที่คลอดเป็นเพศชายร้อยละ 55.5 และเพศหญิงร้อยละ 44.5

วิจารณ์

จากการศึกษาน้ำหนักทารกแรกเกิดที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่มาคลอดส่วนใหญ่มาจากเขตอำเภอเมือง ร้อยละ 39.2 นอกนั้นอยู่ต่างอำเภอใกล้เคียงรอบๆ เขตอำเภอเมือง ส่วนอำเภอห่างไกลมีประปราย และมีมาจากต่างจังหวัดร้อยละ 1.6 สำหรับเขตที่อยู่อาศัยมาจากชนบทมีถึงร้อยละ 60 เขตสุขาภิบาลร้อยละ 26 ในเขตเทศบาล ร้อยละ 14 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21 - 35 ปี พบร้อยละ 70.7 และกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี มีถึงร้อยละ 25.1 ทางด้านอาชีพส่วนใหญ่พบทำไร่นา ร้อยละ 37.4 รองลงมาเป็นแม่บ้านร้อยละ 32.6 นอกนั้นประกอบอาชีพ รับจ้าง ค้าขาย อื่นๆ และข้าราชการพบร้อยละ 19.2 7.9, 1.6 และ 1.3 ตามลำดับ ฐานะทางเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อยทั้งครอบครัวต่อเดือน ต่อคนต่ำกว่า 3,000 บาท มีถึงร้อยละ 74.8 สำหรับระดับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่จบประถมศึกษาไม่ถึงร้อยละ 78.1 จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจะช่วยบอกให้กับผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก ได้มองเห็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อก่อให้เกิดการปฏิบัติและเกิดผลประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของแม่ และลูกตั้งแต่ชีวิตเริ่มต้นแล้วนั้น มีความจำเป็นจะต้องให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด ชักนำให้ได้ แนะนำให้เกิดการปฏิบัติต่อตนเองโดยแท้ เพื่อก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามความต้องการที่หวังไว้ว่า เด็กไทยทุกคนเกิดมาควรมีน้ำหนักแรกเกิด 3 กิโลกรัม และในการแนะนำจะต้องคำนึงถึงในเรื่องค่านิยมเศรษฐกิจฐานครอบครัว การศึกษาและอายุของมารดาด้วย ซึ่งจะใช้วิธีการใดที่เหมาะสมที่จะให้คำแนะนำ/ชักนำให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง

จากกลุ่มตัวอย่างพบว่าที่มาคลอดส่วนใหญ่เป็นครรภ์แรกถึงร้อยละ 53 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ต้องให้ความรู้เรื่องในการปฏิบัติตัวทุกระยะตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอดอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อความเข้าใจในการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและลูกน้อย เมื่อพิจารณาเรื่องความสนใจการดูแลสุขภาพด้วยตนเองของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ฝากครรภ์กับสถานบริการสุขภาพพบเกือบร้อยละ 99.1 นับว่าเป็นโอกาสอันดีที่สถานบริการสามารถดำเนินการจัดบริการสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก ในรูปแบบที่มีประสิทธิภาพ ได้เต็มศักยภาพและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สำหรับสถานที่ฝากครรภ์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ฝากครรภ์ที่โรงพยาบาลมหาราชชนนครราชสีมา ร้อยละ 53 สถานอนามัยร้อยละ 22.7 โรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 2.1 และที่คลินิก ร้อยละ 1.3

เมื่อย้อนกลับมาดูน้ำหนักทารกแรกเกิดของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าน้ำหนักแรกเกิด 3 กิโลกรัม และมากกว่า 3 กิโลกรัม ร้อยละ 57.4 และน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม พบถึงร้อยละ 11.8 จะเห็นได้ว่าปรากฏการณ์ที่เป็นจริง น้ำหนักตัวทารกแรกเกิดของกลุ่มตัวอย่างนั้นยังห่างไกลเป้าหมายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 คือ จะส่งเสริมให้หญิงมีครรภ์คลอดบุตรน้ำหนักแรกเกิดไม่น้อยกว่า 3 กิโลกรัม/เท่ากับ 3 กิโลกรัม มีไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของการคลอด และน้ำหนักตัวแรกเกิดต่ำกว่า 2,500 กรัมให้มีไม่เกินกว่าร้อยละ 7 ของการคลอด ดังนั้นทุกหน่วยงานที่บริการสุขภาพอนามัยแม่และเด็กจำเป็นต้องเร่งรัดดำเนินการส่งเสริมสุขภาพ ให้หญิงมีครรภ์คลอดบุตรน้ำหนักตัวแรกเกิดไม่น้อยกว่า 3 กิโลกรัม ต้องกระทำกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าส่วนใหญ่หญิงมีครรภ์สนใจดูแลสุขภาพตนเองโดยการเข้ามาฝากครรภ์กับสถานบริการสุขภาพในจำนวนที่มากมาย ส่วนในเรื่องการคลอดของกลุ่มตัวอย่าง คลอดโดยวิธีปกติพบร้อยละ 73.2 คลอดโดยวิธีการผ่าตัดหน้าท้องร้อยละ 20.2 และใช้เครื่องมือช่วยในการคลอดพบร้อยละ 6.6 สำหรับเรื่องโรคแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์/การคลอดพบเพียงร้อยละ 4 เท่านั้น และอายุครรภ์ของกลุ่มตัวอย่างที่มาคลอดส่วนใหญ่ครรภ์ครบกำหนดอยู่ระหว่าง 37-40 สัปดาห์มีร้อยละ 83.8 ซึ่งกลุ่มเป้าหมายนี้พบในจำนวนที่มากพอที่เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยมารดา-ทารก ระหว่างตั้งครรภ์อย่างต่อเนื่อง และบรรจุเนื้อหาสาระที่สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้น้ำหนักแรกคลอดของทารกที่เกิดมามีน้ำหนักมากกว่า/เท่ากับ 3 กก. ส่วนเพศทารกของกลุ่มตัวอย่าง พบเพศหญิงร้อยละ 44.5 และเพศชายร้อยละ 55.5

สำหรับการศึกษาด้านพฤติกรรมและสิ่งแวดล้อมด้านน้ำหนักของมารดา ก่อนตั้งครรภ์ ถ้ามารดาน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ต่ำกว่า 45 กิโลกรัม พบว่ามีอัตราเสี่ยงต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยสูง⁵ จากกลุ่มตัวอย่างพบว่ามีน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ต่ำกว่า 45 กิโลกรัมมีถึงร้อยละ 36.2 ส่วนทางด้านน้ำหนักมารดา ก่อนคลอด ถ้าต่ำกว่า 55 กิโลกรัม จากการศึกษาพบว่า มีอัตราเสี่ยงต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยเช่นเดียวกัน^{5,12} และน้ำหนักก่อนคลอดของกลุ่มตัวอย่างที่น้ำหนักต่ำกว่า 57 กิโลกรัม พบร้อยละ 37.2 จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีกลุ่มปัจจัยเสี่ยงทางด้านน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์และน้ำหนักก่อนคลอดต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นแนวโน้มที่กลุ่มตัวอย่างมีอัตราเสี่ยงต่อการคลอดทารกน้ำหนักน้อยมีความเป็นไปได้สูง และจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า น้ำหนักทารกแรกเกิดจากกลุ่มตัวอย่างมีน้ำหนักเท่ากับ/มากกว่า 3 กิโลกรัม พบร้อยละ 57.4 เท่านั้น

อ้างถึงผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักแรกเกิดของทารกกับน้ำหนักมารดาก่อนคลอดของ พญ.อนงค์ นนทสุต และคณะปี พ.ศ.2525-2526 จำนวน 51,411 คน พบว่า น้ำหนักแรกเกิดของทารกกับน้ำหนักมารดาก่อนคลอด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ทำการทดสอบข้อมูลที่ทำการศึกษาค้างนี้ หาความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักมารดาก่อนคลอดที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 57 กิโลกรัม กับน้ำหนักแรกเกิดของทารกที่ต่ำกว่า 3 กิโลกรัมตามตารางต่อไปนี้

น้ำหนักมารดาก่อนคลอด	น้ำหนักทารก ต่ำกว่า 3 ก.ก.	น้ำหนักทารก เท่ากับ/มากกว่า 3 ก.ก.	รวม
ต่ำกว่า 57 กิโลกรัม	68	303	371
มากกว่า 57 กิโลกรัม	356	269	625
รวม	424	572	996

จากตารางได้ใช้สถิติไคแอสควร์คิดคำนวณเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง น้ำหนักมารดาก่อนคลอดกับทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักมารดาก่อนคลอด กับน้ำหนักแรกเกิดของทารก พบว่า ผลจากการคำนวณได้ผลลัพธ์ = 142.12 เปิดตาราง X^2 ณ.ระดับ .05 มีค่า = 3.84 ซึ่งผลลัพธ์จากการคำนวณมากกว่าจากการเปิดตารางดังนั้นสรุปได้ว่าน้ำหนักมารดาก่อนคลอดที่มีน้ำหนัก 57 กิโลกรัม มีความสัมพันธ์กับน้ำหนักแรกเกิดของทารกที่ต่ำกว่า 3 กิโลกรัม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.5

นอกจากนี้ การศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง พบได้ว่ามีปัจจัยหลายประการเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะส่งผลให้มารดามีแนวโน้มคลอดบุตรน้ำหนักน้อยหลายประการ คือ

- ปัจจัยที่ 1 เป็นมารดาครรภ์แรกพบร้อยละ 53.0
- ปัจจัยที่ 2 มารดาวัยรุ่นมีอายุ 20 ปี/ต่ำกว่า 20 ปี พบร้อยละ 25.1
- ปัจจัยที่ 3 มารดาที่มีน้ำหนัก ก่อนตั้งครรภ์ต่ำกว่า 45 กิโลกรัมพบร้อยละ 36.2
- ปัจจัยที่ 4 มารดาที่มีน้ำหนักก่อนคลอดต่ำกว่า 57 กิโลกรัมพบร้อยละ 37.2
- ปัจจัยที่ 5 เป็นมารดาที่มีอาชีพ ทำไร่ทำนา พบร้อยละ 37.4
- ปัจจัยที่ 6 มารดาที่มีรายได้ทั้งครอบครัวต่อเดือนต่อคนต่ำกว่า 3,000 บาท มีถึงร้อยละ 74.8
- ปัจจัยที่ 7 พบมารดาที่มีระดับการศึกษาจบประถมศึกษาถึงร้อยละ 78.1

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้มีข้อมูลที่สามารถนำไปพิจารณาจัดกิจกรรมส่งเสริมอนามัยแม่และเด็ก ตามความประสงค์ของนโยบายที่ต้องการให้เด็กไทยทุกคนมีน้ำหนักตัวแรกเกิดไม่น้อยกว่า 3,000 กรัม หรือเท่ากับ 3,000 กรัม และให้ลดอัตราการเกิดของเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม ให้มีไม่เกินร้อยละ 7 ของการคลอด ปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยให้ความหวังนั้นเป็นจริงสมควรอย่างยิ่งควรมุ่งในประเด็น เรื่องน้ำหนักของมารดาาระหว่างตั้งครรภ์และก่อนคลอด ทำอย่างไรให้มีน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่จะช่วยให้ทารกในครรภ์เกิดมามีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 3 กิโลกรัม เน้นอนสิ่งที่ช่วยได้ก็คือ เรื่องการบริโภคอาหาร ซึ่งมีความจำเป็นต้องโภชนศึกษาให้กับมารดาตั้งแต่ทารกอยู่ในครรภ์ โดยให้ความรู้ ความเข้าใจ กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและมีการฝึกฝนนำไปปฏิบัติ ในการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องเหมาะสม มีคุณภาพด้านโภชนาการต่อไป และให้เน้นกับกลุ่มเป้าหมายที่มีปัจจัยเสี่ยงที่มีโอกาสคลอดบุตรน้ำหนักน้อย โดยเฉพาะคือมารดาครรภ์แรก มารดาวัยรุ่น และมารดาที่มีน้ำหนักก่อนตั้งครรภ์ต่ำกว่า 45 กิโลกรัมและการศึกษากลุ่มเป้าหมายเพื่อพัฒนา และหาแนวทางในการจัดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพเพื่อช่วยให้การปฏิบัตินั้น สามารถช่วยให้ทารกแรกเกิดมีน้ำหนัก ไม่ต่ำกว่า/เท่ากับ 3 กิโลกรัม ควรจะทำการศึกษาค้นคว้าต่อไปอีกเช่น

1. ศึกษา ความรู้ ทัศนคติ และการบริโภคอาหารของหญิงตั้งครรภ์
2. ประสิทธิภาพของการโภชนศึกษาหญิงตั้งครรภ์ กลุ่มเสี่ยงคลอดทารกน้ำหนักน้อย
3. ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการสอนสุขศึกษาสำหรับหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงคลอดทารกน้ำหนักน้อย

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย. แนวทางการบริโภคอาหารสำหรับคนไทย : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2532 หน้า 148
2. มันทนา ประทีปเสน. ขนาดร่างกายของประชาชนไทยในปัจจุบัน : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2532 หน้า 17
3. สุทธิลักษณ์ สมิตะสิริ. พฤติกรรมการกินของคนไทย วารสารสุขศึกษา. 13 (เมย.-ก.ย. 2533):1-8.
4. สุวรรณ หนูเพชร และคณะ. สำนวณภาวะน้ำหนักแรกเกิดของเด็กที่คลอดในโรงพยาบาลมหาราชธานาสีมา, 2532.
5. ประมวล สุนทร. ระบาดวิทยาและปัจจัยเสี่ยงของทารกน้ำหนักตัวน้อย. หจก. โปรแอนด์ , 2532.
6. สาคร ธนมิตร. ปัญหาโภชนาการของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

7. กระทรวงสาธารณสุข กองอนามัยครอบครัว. แผนงานอนามัยแม่และเด็ก. 2530-2534 มหิดล, (เอกสารโรเนียว)
 8. ไกรสิทธิ์ ตันติศิรินทร์, พัทธนี วินิจกุล. โภชนาการและภาวะสังคม ปัญหาโภชนาการในประเทศไทย. ไม่ปรากฏสถานที่และปีที่พิมพ์.
 9. ญัฐกาญจน์ ภาวิไล. การศึกษาวิจัยบางประการที่มีผลต่อภาวะโภชนาการของมารดาระหว่างตั้งครรภ์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต (พัฒนาลังคม) บัณฑิตวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2521.
 10. สมใจ วิชัยดิษฐ์. คู่มือวัดพัฒนาการทางร่างกายและภาวะโภชนาการ
 11. จริยวัตร คมพยัคฆ์ และคมคาย นาคะปัก. ลักษณะมารดาไทยที่ให้อาหารทารกน้ำหนักน้อย. รายงานการวิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ, 2537.
 12. นงนุช บุญเกียรติ. ปัจจัยที่มีผลต่อการกินน้ำหนักรน้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523
 13. พันธกา ปิยะภิญโญ. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนัก ความสูง น้ำหนักเพิ่มระหว่างตั้งครรภ์ของมารดากับการคลอดในโรงพยาบาลรามธิบดี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเจริญพันธุ์และการวางแผนประชากร. บัณฑิตมหาวิทยาลัยมหิดล, 2526.
-